

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/90/81-86>**Nərgiz Rzayeva**

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası

dissertant

nargiz_rzayeva@hotmail.com<https://orcid.org/0000-0002-1288-5710>

MÜASİR DÖVR AZƏRBAYCAN HEYKƏLTƏRAŞLIĞINDA MİLLİ ƏNƏNƏLƏR

Xülasə

Məqalədə müasir dövr Azərbaycan heykəltəraşlığında milli ənənələrdən bəhs edilir. Müasir dövrdə yaradıcılıqlarında milli ənənələrə müraciət edən görkəmli heykəltəraşlarımız kifayət qədərdir. Bu mənada Əsgər Kərimovun "Muğam" (1991), "Kuzəli qız" (2003), Xanlar Əhmədovun "Ana" (1993), Arif Qazıyevin "Qarabağ şikəstəsi" (1993), "Quşbaz" (1995), "Kamanın naləsi" (2010), Sahib Quliyevin "Muğam" (1999), "Möminəxatun" (2003), "Şanapipik" (2005), "Bahar" (2012), Akif Əsgərovun "Məğrur qız" (2002), Zakir Əhmədovun "Heyvagülü" (1998), "Üçlük" (2005), Vüqar Quliyevin "Qobustan keçisi" (2007), Nurlan Məmmədovun "Gəmiqaya" (2012) və s. əsərlərini qeyd etmək olar. Adları qeyd olunan bu əsərlər özündə tarixi keçmişimiz və milli kimliyimizi, eyni zamanda ənənə və müasirliyi ehtiva edən maraqlı heykəltəraşlıq əsərləridir.

Müasir dövr dəzgah heykəltəraşlığı eyni zamanda özünün bədii ifadə və forma-biçim axtarırları ilə seçilir. Bütün bu məziyyətlər hələ XX əsrin ortalarında dəzgah heykəltəraşlığımızda müşahidə olunan ifadə və mövzu zənginliyinin müasir dövrdə daha yeni və daha maraqlı bir dönəmə keçid etdiyini deməyə əsas verir. Müəyyən mənada Qərbdə mövcud olan "izm"lər Azərbaycan heykəltəraşlığında təsir qoysa da, lakin Azərbaycan heykəltəraşlığının xüsusilə yaşlı və orta nəsil nümayəndələri öz yaradıcılıqlarında milli ənənələrə sadiqliyini nümayiş etdirmişlər.

Açar sözlər: *müasir dövr, Azərbaycan heykəltəraşlığı, milli ənənələr, dəzgah heykəltəraşlığı, yaradıcılıq*

Nargiz Rzayeva

Azerbaijan State Art Academy

dissertatist

nargiz_rzayeva@hotmail.com<https://orcid.org/0000-0002-1288-5710>

Contemporary interpretation of national traditions in Azerbaijani fine art

Abstract

The article talks about national traditions in contemporary Azerbaijani sculpture. In modern times, there are enough of our prominent sculptors who turn to national traditions in their creations. In this sense, Asgar Karimov's "Mugham" (1991), "Kuzeli giz" (2003), Khanlar Ahmadov's "Mother" (1993), Arif Gaziye's "Karabagh Shikastesi" (1993), "Birdbird" (1995), "The Bow's Wailing" (2010), Sahib Guliyev's "Mugam" (1999), "Mominakhatun" (2003), "Shanapipik" (2005), "Spring" (2012), Akif Askerov's "Proud Girl" (2002), Zakir Ahmadov's "Heyvagul" (1998), "Trinity" (2005), Vugar Guliyev's "Gobustan Goat" (2007), Nurlan Mammadov's "Gamigaya" (2012), etc. works can be mentioned. These named works are interesting sculptural works that contain our historical past and national identity, as well as tradition and modernity.

Contemporary bench sculpture is distinguished by its artistic expression and search for forms. All these merits suggest that the wealth of expression and theme observed in our bench sculpture in the middle of the 20th century has passed into a newer and more interesting era in the modern era. In a certain sense, "isms" existing in the West had an impact on Azerbaijani sculpture, but

especially the elderly and middle-generation representatives of Azerbaijani sculpture showed their loyalty to national traditions in their works.

Keywords: *modern period, Azerbaijani sculpture, national traditions, easel sculpture, creativity*

Giriş

Azərbaycan heykəltəraşlığında yaradıcı fəaliyyət müasir dövrə təsadüf edən görkəmli heykəltəraşların – Arif Qaziyev, Əsgər Kərimov, Xanlar Əhmədov, Natiq Əliyev, Fəzil Nəcəfov, Sahib Quliyev, Akif Əsgərov, Zakir Əhmədov və b. həm yeni mövzulara müraciət etməsi, həm də fərqli materiallardan istifadə etməklə ərsəyə gələn milli motivlərə özünəməxsus – fərdi bədii-estetik məziyyətlər bəxş etməkləri ilə diqqət çəkir.

“Qeyd etmək lazımdır ki, tişə ustalarımızın milli köklərə tapınmalarında 1986 və 1988-ci illərdə Bakıda keçirilən daş üzrə Beynəlxalq simpoziumun da müsbət təsiri olmuşdur. Sənətkarlıq mübadiləsinə çevrilən belə toplantılarda daşın material kimi istifadəsi onun iştirakçılarına, sadəcə olduğu qədər mürəkkəb olan daşın bədii-texniki xüsusiyyətlərini yaddaqalan mənə-məzmun daşıyıcılığına çevirməyə imkan vermişdir” (Əliyev, 2016: 121).

Bütün bu məziyyətlər hələ XX əsrin ortalarında dəzgah heykəltəraşlığımızda müşahidə olunan ifadə və mövzu zənginliyinin müasir dövrdə daha yeni və daha maraqlı bir dönmə keçid etdiyini deməyə əsas verir. “Sosialist realizmi ideyasının əsas daşıyıcıları və təbliğatçıları olan rus rəssamlarına nisbətən Azərbaycan rəssamlarının vəziyyəti müəyyən mənada bir qədər yaxşı idi. Belə ki, incəsənətdəki novatorluq, orijinal və qeyri-normativ cəhətləri “milli xüsusiyyət”lərlə izah etmək mümkün olurdu” (Axundzadə, 2011: 63).

Azərbaycan heykəltəraşlığında özünəməxsus dəst-xətilə seçilən Əsgər Kərimovun müxtəlif mövzulu heykəltəraşlıq nümunələrində müraciət etdiyi motivlərin digərlərində yarada biləcəyi ilkin təəssüratın olduqca incə bədii-plastik formada ifadəsini görmək mümkündür. Onun “Muğam” (1991), “Məğrur qız” (2002), “Kuzəli qız” (2003) əsərlərində milli motivlərin uğurlu bədii təfsiri ilə rastlaşırıq. Yaradıcılıq fəaliyyəti boyu ərsəyə gətirdiyi obrazların plastik tutumunda çalışmışdır ki, fiqurların bir qədər canlı və ifadəli olmasına nail olsun.

Muğamın hər bir insanın həyatında tutduğu yer və roluna, o cümlədən insanı müəyyən təsirə məruz qoyması gücünə dərinlən bələd olan görkəmli tişə ustası Əsgər Kərimovun milli-mənəvi dəyərlərimizin göstəricisi olan muğam sənətinə müraciət etməsini heç də təsadüfi hesab etmək olmaz. Muğamı ruha qida kimi qəbul edən Əsgər Kərimov bu mövzuda bir-birindən maraqlı bir neçə heykəltəraşlıq əsəri ərsəyə gətirməsini bu mənada birmənalı qəbul etmək olar.

Əsgər Kərimov. “Muğam”. 1991.

Heykəltəraşın 1991-ci ildə yaradılmış “Muğam” kompozisiyasında diqqət çəkən məqamlardan biri budur ki, muğam üçlüyünü qadın ansamblı təşkil edir. Daha dəqiq desək, tar, kamança və dəfdə ifa edənlər məhz qadın obrazları ilə canlandırılıb. Hər üç qadın obrazının bir-biri ilə təması

kompozisiyanın tamlığına və obrazların vəhdətinə işarədir. Onların milli geyimlərinin və uzun saçlarının yüksək plastik həlli əsərin daha baxımlı olmasını şərtləndirən amillərdəndir.

“Bütün təzadlarla dolu həyatı və axtarışlarla zəngin yaradıcılığı boyu gördüklərindən heyrlənməyi bacaran heykəltəraş zaman-zaman insanı kifayət qədər duyğulandıra biləcək, öz-özlüyündə bir-birindən fərqli fikir daşıyıcılığına malik olan əsərlər yaratmağa nail olmuşdur. Əgər çoxsaylı bu əsərlər toplusunda analıq-qadın mövzusu aparıcı yer tutur desək, həqiqəti ifadə etmiş olarıq” (Səfərli-Ağasoy, 2016: 22).

Ümumilikdə Əsgər Kərimovun yaradıcılığında milli motivlər və qadın obrazları özünün ən fərqli forma-biçimi ilə seçilir. Eyni zamanda onun bu məzmunlu əsərləri onu seyr edən tamaşaçıda xüsusi lirik-poetik ovqat yaradır ki, bu da öz növbəsində diqqət və sevginin bədii ifadəsini özündə əks etdirən heykəltəraşlıq əsərlərində ənənə və müasirliyin ayrılmaz vəhdətini nümayiş etdirir.

“Respublikada xalqımızın çoxəsrlik tarixinin bədii salnaməsini yaratmaq üçün davamlı addımlar atılmaqdadır. Bu yöndə görülən işlərin arasında müxtəlif müsabiqələr mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu mənada 2013-cü ildə Bakıda Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının Azərbaycan tarixi mövzusunda keçirdiyi “Əsrlər-nəsillər” müsabiqə-sərgisində az da olsa tarixi tutumlu plastik nümunələr də vardı” (Quliyev, 2013: 203-204). Həmin sərgi-müsabiqədə iştirak edən görkəmli tişə ustalarından biri məhz Xalq rəssamı Xanlar Əhmədov idi. Heykəltəraşın yaradıcılığını diqqətlə izlədikdə onun nə qədər uzun və şərəfli yol keçmiş milli tariximizə bağlılığını, nə qədər vətənpərvər olduğunu görmək mümkündür. Bu mənada görkəmli heykəltəraşın “Ana” (1993), “Hacı Zeynalabdin Tağıyev” (1994), “General Əliağa Şıxlinski” (2014), “General Səmədağa Mehmandarov” (2014) kimi dəzgah heykəltəraşlığı əsərləri özünün yüksək bədii həlli ilə seçilir. Qeyd edək ki, Xanlar Əhmədov yaratdığı tarixi qəhrəman obrazlarının zahiri görünüşü ilə yanaşı onların daxili aləmini, mübarizə əzmini, görkəmli şəxsiyyət simasını olduqca peşəkarlıqla təqdim edə bilmişdir.

Görkəmli tişə ustası Arif Qazıyevin janr və mövzu əlvanlığı ilə seçilən müasir dövr yaradıcılığı eyni zamanda özünün milli motivlərə bələnməmiş heykəltəraşlıq əsərlərinin zənginliyi ilə də seçilir. “Qarabağ şikəstəsi” (1993), “Quşbaz” (1995), “Canlı qala” (1997), “Kamanın naləsi” (2010), “Qaçqın ana” (2000), “Nuru Paşa” (2014) kimi dəzgah heykəltəraşlıq əsərləri Arif Qazıyevin milli ənənələrə bağlılığının, xalq yaradıcılığına və ictimai həyat amillərinə marağının əyani göstəricisidir.

Arif Qazıyevin 2014-cü ildə yaratdığı Nuru Paşanın heykəli görkəmli türk komandanının at belində döyüşə hazır vəziyyətdə məğrur duruşlu obrazını əks etdirir. “Müəllifin təqdimatında düşmənlə mübarizədə ad çıxarmış Nuru Paşanın özünə inamlı duruşunda və tamaşaçıda bu inamı yaradan ifadəli siluetin əldə olunmasında yüksək icra sənətkarlığının əlamətləri qabarıq görünür. Bütün əsərlərində olduğu kimi, bu kompozisiyasında da Arif Qazıyev yumşaq yapma manerasına üstünlük verməklə, ümumi plastik tutumun aydınlığına və təsirliliyinə nail olduğunu bir daha sərgiləyib. Onun hazırda Türkiyə Respublikasının Bakıdakı səfirliyinin həyətindəki büstü (2012) də Arif Qazıyev tərəfindən hazırlanmışdır” (Sadıqov, 2018: 109).

Arif Qazıyev. “Canlı qala”. 1997.

Azərbaycan heykəltəraşlığının görkəmli nümayəndələrindən olan Xalq rəssamı, professor Fuad Salayev təsviri sənət məkanında özünəməxsus dəst-xətti ilə seçilən heykəltəraşlardandır. Məzmun və formanın kamilliyi, mövzu seçiminin orijinallığı, kamil kompozisiya quruluşu, plastika yığcamlığı, obrazların bədii həllində dəqiqlik və ümumiləşdirmə görkəmli heykəltəraşın yaradıcılığının səciyyəvi xüsusiyyətlərindəndir.

Məna-məzmun baxımından daha çox fəlsəfi, düşündürücü və rəmzi xarakterli əsərlər yaradan Fuad Salayev eyni zamanda özündə milli ənənələri əks etdirən heykəllərin müəllifidir. Bu mənada onun uzun yol qət etmiş və əzmkarlıq nümayiş etdirən “Öndər” (1991), “Səyyah” (1992) və “Kələfin ucunu axtaranlar” (1997) əsərlərini qeyd edə bilərik.

“Milli ənənələrdən, eyni zamanda dünya sənətkarlığından və ənənələrindən bəhrələnən Fuad Salayev yaradıcılığı Azərbaycan incəsənətinə yaddaqalan töhfələr bəxş etmişdir. Qeyd etməliyik ki, heykəltəraşın yaradıcılığı milli incəsənətimizin həm formaca, həm məzmunca zənginləşməsinə, ümumi inkişafına xeyli xidmət göstərmişdir” (Ələkbərov, 2016: 16).

Fuad Salayevin “Səyyah” (1992) əsərində uzun yol qət etdiyi üçün üzündə yorğunluq nümayiş olunan səyahətə çıxmış atlı obrazı bədii görüntüyə gətirilmişdir. Səyyahın məna-məzmun etibarilə arzu-muradı simvolizə edən atın üstündə verilməsi onun artıq muradına - arzuladığı mənzilbaşına çatmasına işarədir. Obrazların ifadəli həlli, ritmik vəhdəti, formanın aydın və baxımlılığı yüksək ustalıqla icra edilmişdir.

Müasir dövr Azərbaycan dəzgah heykəltəraşlığı sahəsində milli ənənələrə sadiqliyini nümayiş etdirən görkəmli tişə ustalarımızdan biri də Xalq rəssamı Natiq Əliyevdir. Bu mənada onun “Həvva” (1990), “Qadın fiquru” (1991), “Misirli qadın” (2008) əsərlərini qeyd edə bilərik. Bu əsərlərin adlarından belə Şərq ruhu aydın sezilir. Odur ki, milli ənənələrimizdən kifayət qədər bəhrələnən Natiq Əliyevin özünəməxsus yaradıcılıq yolu Azərbaycan təsviri sənətinə böyük töhfə hesab edilməklə yanaşı, həm də onun məzmun və forma baxımından daha da zənginləşməsinə, ümumilikdə isə inkişaf dinamikasına böyük təkan verdiyini sərgiləməkdədir.

“Bu gün Natiq Əliyev sənətinin el məhəbbəti və dünyəvi şöhrət qazanmasının kökündə həm də milli ənənələrə bu qədər yeni və gözlənilməz görkəm, çoxqatlı məna - məzmun verə bilməsi durur. Onun milli keyfiyyətləri özündə əks etdirən heykəl-obrazları ənənələrimizə və digər mənəvi qaynaqlarımıza yaradıcı və analitik münasibəti süni və zahiri effekt mahiyyəti daşımayıb, özünü bədii şərhin mahiyyətində, kompozisiya həllinin, baxış nöqtəsinin, onların miqyasının, fəza-məkanda necəliyində təzahür etdirir” (Qasimov, 2014: 117).

Qədim milli ənənələrimizə özünəməxsus yaradıcı və analitik münasibətlərini ifadə etməklə olduqca maraqlı əsərlər yaradan Fazil Nəcəfovun “Ağrı” (2000), “Kişi və qadın” (2001), “Yuxarı baxan” (2001) əsərlərini müasir dövr Azərbaycan heykəltəraşlığında fərqli görüntülərindən hesab etmək olar. “Fazil Nəcəfovun əsərləri müxtəlif materiallarda yaradılmışdır. Lakin o daşı hamısından üstün tutur. Bu da təbiidir, çünki Azərbaycan ərazisində ilahiləşdirilmiş təbii obyektlərdən ən qədimi daş olmuşdur. Azərbaycanda daşa sitayiş, daşdan müalicə vasitəsi kimi istifadə etmək, ondan insan, heyvan heykəlləri düzəltmək uzaq keçmişlərdə olmuşdur” (Əfəndi, 2007: 265).

Heykəltəraşın plastika nümunələri bədii şərhinə görə nə qədər müasir görünsələr də, bir o qədər də qədimliyi ilə seçilir. Ancaq sadəlik və primitiv sənət ənənələrindən əxz olunmuş bədii ifadə ünsürlərin qovuşağından “boylanın” bu obrazlar daşdıqları məna-məzmun yükünü müəllif niyyəti yüksəkliyində tamaşaçıya çatdırmaq gücündədir. “Fazil Nəcəfovun əsərlərindəki ənənə və millilik probleminə yenidən nəzər salmaq üçün onun dünya mədəniyyətinə fəal müraciəti yönündə baxış genişliyini qeyd etmək lazımdır. Çünki bu heykəltəraşın əsərlərinin təhlili var gücü ilə onun keçmişin milli ənənəsinə, o cümlədən qədim Misir, Assuriya, şumerlərin ilkin sülalə dövrü, eləcə də arxaik dövrə aid qəhrəmanlıq plastikasına olan yüksək marağını aşkara çıxardı” (Qasimov, 2015: 11).

Bədii yaradıcılığında qədim milli ənənəni müasir formada davam etdirən heykəltəraşlarımız arasında Zakir Əhmədovun adı xüsusi qeyd edilməlidir. Bu mənada rəssamın əsərlərini diqqətlə nəzərdən keçirdikdə onun milli ənənəyə xas özəllikləri müşahidə etmiş olarıq. Heykəltəraşın “Heyvagülü” (1998), “Üçlük” (2005), “Döyüşçü” (2009), “Müdafiəçi” (2009) adlı əsərləri məhz

yuxarıda qeyd etdiyimiz bədii məziyyətləri özündə ehtiva edir. Bu əsərlərdə eyni zamanda bədii obrazların həmahəngliyə əsaslanan bədii şərhli aydın şəkildə görünür.

Müasir dövr dəzgah heykəltəraşlığı eyni zamanda özünün bədii ifadə və forma-biçim axtarırları ilə seçilir. Belə ki, Sahib Quliyevin xüsusilə metal səthi müxtəlif oymalarla zənginləşdirməsi, o cümlədən mərmər və qranitlə tuncun ifadəli vəhdəti sayəsində mövcud materialın bədii-estetik tutumunu daha da zənginləşdirməsi müasir dövr Azərbaycan heykəltəraşlığında bədii-texniki vasitələrdən yüksək ustalıqla istifadənin görüntüsüdür.

Sahib Quliyevin yaradıcılıq axtarırlarında obrazların daha çox şərti-rəmzi formalar və bədii ümumiləşdirmələrlə ifadəsi üstünlük təşkil edir. “Yaradıcılığa erkən yaşlarından başlayan heykəltəraş bu yolda qarşılaşacağı bir sıra çətinliklərə rəğmən öz əzmi və iradəsi ilə təsviri sənət aləmində yaradıcı bir insan kimi özünəməxsus - milli ruha əsaslanan axtarırları ilə heykəltəraşlıq sənətinin incəliklərini dərinlən mənimsəyib və özündə ənənə ilə müasirliyin qovşağını əks etdirən çoxsaylı kiçik plastika nümunələrinin yaradıcısıdır” (Xəlilov, 2012). Bu mənada heykəltəraşın “Ana və uşaq” (1993), “Muğam” (1999), “Ritm” (2000), “Möminəxatun” (2003), “Şanapipik” (2005), “Bahar” (2012), “Atıla Atlı” (2012) əsərləri xüsusilə seçilir. Sahib Quliyevin kiçik həcmli “Şanapipik” (2010) adlı rəngli heykəltəraşlıq əsəri bədii həllinə görə xüsusilə seçilir. Belə ki, bu əsərin bədii plastik həllində qızıl suyu, mis, daş və emaldan istifadə edilmişdir.

Sahib Quliyev. “Şanapipik”. 2005.

Qeyd edək ki, bu əsər müasir dövr Azərbaycan heykəltəraşlığında bədii-texniki həllinə görə ilk heykəltəraşlıq nümunəsidir. Hətta heykəltəraşın həmkarları tərəfindən ona bu işin uğurla nəticələnməyəcəyini deyilsə də, Sahib Quliyevin yüksək əzmi və iradəsi sayəsində gözlənilən nəticə uğurla alındı və heykəltəraş bu işin öhdəsindən layiqincə gəlməyi bacardı. Bunu da vurğulayaq ki, Sahib Quliyevin yaradıcılığının əsas bədii xüsusiyyətlərindən biri də odur ki, o, mövzudan daha çox formaya, daha dəqiq desək, heykəltəraşın yaradıcılığının özünəməxsusluğunu şərtləndirən fərdi ifadə vasitələrinə önəm verir. Bu işə bilavasitə Sahib Quliyevi heykəltəraşlıq məkanında digərlərindən fərqləndirən başlıca cəhətlərdəndir.

Milli ənənələrə yaradıcı münasibətin müasir ifadəsi Azərbaycan təsviri sənətinin gənc nəslinin nümayəndələrindən olan, eyni zamanda Sahib Quliyevin oğlu Vüqar Quliyevin yaradıcılığında da öz əksini tapmışdır. Onun ərsəyə gətirdiyi dəzgah heykəltəraşlığı əsərləri milli ənənələrdən bəhrələnmiş, onu uğurla yaşadaraq yeni və özünəməxsus forma-biçimi ilə xarakterizə edilir. “Vüqar Quliyevin yaradıcılığında Azərbaycanın qədim və ilkin mədəniyyət ocaqlarından biri olan Qobustan qayaüstü təsvirlərinə münasibət xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Qayaüstü təsvirlərdən aldığı təəssüratlar nəticəsində Vüqar “Qobustan” adlı silsilə əsərlər yaratmışdır. Bu mənada həmin silsiləyə daxil olan kompozisiyalardan özünəməxsus plastik həlli ilə seçilən, at belində intizar çəkən aşıqı təsvir edən “Qobustan atlısı” (2006), forma-biçim kamilliyi və plastikliyi ilə seçilən “Qobustanlı qadın” (2007), üzərində müxtəlif məzmunlu qayaüstü təsvirlər həkk edilmiş “Qobustan keçisi” (2007) və Qobustan qayaları üzərində həkk edilmiş müxtəlif tipli gəmi təsvirlərini, xüsusilə də Böyükdaşdakı qayanın burnunda şüalanmış günəş şəkli həkk olunmuş gəmi təsvirini əks etdirən “Qobustan gəmisi” (2010) əsərlərini qeyd etmək olar” (Xəlilov, 2011). Gənc heykəltəraşın adları

qeyd olunan bu bədii heykəltəraşlıq nümunələrinə diqqətlə nəzər yetirdikdə onun Vətənə, doğma yurda və tarixi keçmişimizə böyük ehtiram və marağının, xüsusilə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərini necə yüksək qiymətləndirdiyinin bir daha şahidi oluruq. Ərsəyə gətirdiyi obrazların bədii səthinin Qobustan qayaüstü təsvirlərinə xas elementlərlə bəzədilməsini Vüqar Quliyev yaradıcılığını şərtləndirən özünəməxsusluq kimi qəbul edə bilərik.

Gənc tişə ustalarından olan Nurlan Məmmədovun milli məzmununda yaradıcılıq axtarışlarında da digər gənc heykəltəraşlara xas olan mövzu və janr rəngarəngliyi duyulmaqdadır. Onun qədim qaya təsvirlərini özündə ehtiva edən “Gəmi qaya” (2012) əsəri milli ruha bələnməmiş forma-biçimdə yaradılmışdır. Qeyd edək ki, Nurlan Məmmədovun milli keçmişimizə yaradıcı münasibəti və bu xüsusda yaratdığı heykəltəraşlıq nümunələrini yeni bədii-plastik tutum verməsi onu digərlərindən fərqləndirən başlıca xüsusiyyətlərdəndir. Belə ki, gənc tişə ustasının müxtəlif mövzu və janrların bədii təfsirində nümayiş etdirdiyi fərdi dəst-xətt sadə realizmdən uzaq olmaqla, məhz yaratdığı obrazların ümumiləşdirmələrlə təqdim olunmasına əsaslanır.

Nəticə

Nəticə etibarilə qeyd edə bilərik ki, Müasir dövr Azərbaycan heykəltəraşlarının yaradıcılığı Sovet dövründən fərqli olaraq müəyyən ideoloji asılılıqdan azadlığı ilə seçilir. Bu dövrdə fəaliyyət göstərən görkəmli tişə ustalarının yaradıcılığı olduqca azad, sərbəst kompozisiya həlli ilə seçilir. Müəyyən mənada Qərbdə mövcud olan “izm”lər Azərbaycan heykəltəraşlığında təsir qoysa da, lakin Azərbaycan heykəltəraşlığının xüsusilə yaşlı və orta nəsil nümayəndələri öz yaradıcılıqlarında milli ənənələrə sadiqliyini nümayiş etdirmişlər. Bunu da qeyd edək ki, XX əsr və Müasir dövr Azərbaycan heykəltəraşlığının görkəmli nümayəndələri arasında “Fuad Əbdürrəhmanov, Ömər Eldarov, Cəlal Qaryağdı, Tokay Məmmədov, Mirəli Mirqasimov, Fazil Nəcəfov, Fuad Salayev, Fuad Bakıxanov, Natiq Əliyev, Xanlar Əhmədov, Elxan Aslanov, Sahib Quliyev və b. müxtəlif biçimli əsərlərində ənənə ilə müasirliyin vəhdətini, sənətlərin sintezi probleminin uğurlu həllini tapdığı məqamlar kifayət qədərdir” (Əliyev, Xəlilov, 2010: 73).

Ədəbiyyat

1. Əliyev, Z. (2016). XX əsr Azərbaycan heykəltəraşlığının inkişaf mərhələsi. Bakı: Elm və təhsil, 190 s.
2. Axundzadə, L. (2011). XX əsr dünya təsviri incəsənəti. Bakı: Azər nəşr, 224 s.
3. Səfərli-Ağasoy, H. (2016). Müstəqillik dövründə Azərbaycanın dəzgah heykəltəraşlığı: sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru dis. Bakı, 130 s.
4. Quliyev, R. (2013). Azərbaycan təsviri sənətində tarix və şəxsiyyət. Bakı, “Letterpress”, 220 s.
5. Sadıqov, S. (2018). Tablolarda yaşanan cümhuriyyət. Mədəniyyət.az., №2.
6. Ələkbərov, E. (2016). Heykəltəraş Fuad Salayevin yaradıcılığı: sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru dis. Bakı, 126 s.
7. Qasimov, F. (2014). Xalq rəssamı Natiq Əliyevin yaradıcılığı müasir Azərbaycan heykəltəraşlığı kontekstində: sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru dis. Bakı, 131 s.
8. Əfəndi, R. (2007). Azərbaycan incəsənəti. Bakı: Şərq-Qərb, 160 s., 112 s. (illüst.)
9. Qasimov, Q. (2015). Heykəltəraş Fazil Nəcəfovun yaradıcılığında ənənə və müasirlik: sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru avtoreferatı. Bakı, 27 s.
10. Xəlilov, A. (2012). “Heykəltəraşın sənət dünyası” (Heykəltəraş Sahib Quliyevin yaradıcılığı haqqında). “Palitra” № 69 (1778), 26 iyun.
11. Xəlilov, A. (2011). “Cığır yola qovuşur”. Gənc heykəltəraş Vüqar Quliyev haqqında. “Mədəniyyət” № 16 (815), 2 mart.
12. Əliyev, Z., Xəlilov, A. (2010). Azərbaycan incəsənəti: 3 cildə. Bakı: Letterpress, s.1., 104 s.